

je dat zoo?.... Ik niet. Ik zou me verzetten.... Als het goddelijke mij opeischte.... ik weet zelf niet hoe.... door mijn kunst bijvoorbeeld.... ik zou me aan je vastklampen en smeeke: neem ons dan samen! Want haar kan ik nóóit meer missen!"

Eindeloos teeder werd de blik waarmee zij hem aanzag toen. Maar haar woorden nam zij niet terug.

Over het groote maatschappelijke vraagstuk — over socialisme, communisme — viel het Huib en Pauline wat moeilijker te praten. Ze begrepen intuïtief, daar eenigszins verschillend tegenover te staan. Ook wisten ze 't beiden wel: om met min-of-meer recht over die dingen mee te kunnen spreken, er was economisch onderzoek en een groote mate van historische kennis voor noodig; en die bezaten ze nu eenmaal niet, noch de neiging er zich op toe te leggen — noch den tijd, noch den geestesaanleg! Dit alleen al veroorzaakte een zekere afkeerigheid — beiden poogden ze vaak het gedachtencomplex te verdringen, beiden ook bleek dat telkens weer een onmogelijkheid. Het drong zich op van alle kanten. Wel gelijkelijk werden zij teruggeschrikt door de ruwe en onmenselijke wreedheid der uiterste revolutionnaire middelen, het plomp-ondoordachte en ondoorvoelde van „klassenstrijd" — onder zoogenaamde christenen nota bene! En ook de verbitterde jaloezie op de rijken, die de verborgen ondergrond zooveler redeneeringen bleek, heel het in wezen plat en egoïst materialistisch standpunt van tallooze zoogenaamd sociaal denkenden, die toch meêbrulden de idealistische liederen, meê-leuterden over sociale rechtvaardigheid en den komenden heilstaat, was hun evenzeer antipathiek. Huib bekende zijn vrouw tot het socialisme te zijn gekomen — want ondanks al zijn bezwaren was hij lid van „de partij" — zonder de toch zoo noodige economische kennis, uit louter deemoedigen gemeenschapszin en in de overtuiging dat het, althans geruimen tijd lang, dien kant op moest, nu het ál scherper doorgevoerd elk-voor-zich tot zulke afgrijpselijke excessen had geleid, tot zooveel wanhoop, verwording, verbeestelijking, nu het verbond van kapitalisme met imperialisme — hebzucht met ijdelheid — zooveel en zoo bittere, ook geestelijke ellende, zulke onafzienbare rampen veroorzaakt had. En wie wist, wat er nog kon komen! „Maar ten slotte alweer, ook al die economische en politieke ismes, het zijn toch maar menselijke uitvindingen en onderscheidingen! Ik ben overtuigd, ook in zulke dingen heerscht, boven ons allen uit, de van God bezeten natuur met haar eeuwige, nog nooit door een sterveling benaderde mysteries. En gaat onverbiddelijk haar eigen weg. Alléén — wat je nooit vergeten moet — in die eigen weg is ook het onvermijdelijk menschelijk verzet volkomen inbegrepen!"

Pauline zweeg dan gewoonlijk, nadenkend, niet heelemaal aanvaardend, en vroeg een andere maal: „Vind je toch ook niet, Huib, dat de socialisten en